

MIKSZÁTH KÁLMÁN EMLÉKEZETE

MIKSZÁTH KÁLMÁN

A kormány támaszai

1886

Készüljön el az olvasó a legendkivülibb dologra. Egy oly fölfedezésre, mely megdöbbeníti az egész kormányt, és felnyitja az olvasó-világ szeméit.

Ilyen eset nem fordult elő még az annálékban. De hadd kezdjem a kezdeténél.

Valami apró dolgon disputáltunk össze a kedves kis unokahúggal, Annával; olyasfélén, hogy Daudet írta-e a Nábobot vagy Jókai?

Abban állapodtunk meg, hogy a vesztes fél egy üres lapot ad a névalírással, amibe joga van azt írni be a nyertesnek, amit akar.

Én vesztettem, Anna kapta a fehér lapot, de nem azt írta be a gonosz, amit én óhajtottam volna (hogy ti. tartozom őt holtom napjáig szeretni), hanem a következő furcsa kívánságot csapta a nevem fölé:

»Alulírott kötelezem magam az én Anna unokahúgom számára az összes, Budapesten megjelenő magyar lapokra előfizetni.«

(Milyen bolondos kívánság! Hát nem jobb lenne neki egy font cukedli?)

Tudta, hogy nem szeretem az újságokat, azaz a prenumerálást. Meg akart bosszantani. Jól van. Mint gentleman, eleget teszek a kívánságnak, aprólékos szigorúsággal.

Elmentem a polgármesteri hivatalba kijegyezni az összes lapok jegyzékét, aztán nyakamba vettem a kiadóhivatalokat és szerkesztőségeket.

Nem történt velem semmi emlékezetes egész odáig, míg jegyzékemben a »Hírharsona«-hoz nem értem.

»Hírharsona!« Sohasem hallottam erről a lapról semmit!

– Apró hetilapocskának kell lennie – mondá egy ismerősöm.

– Úgy rémlik előttem – találgatta egy másik -, hogy a »Hírharsona« egy kormánypárti néplap.

Nem bánom én, akármi. Föl volt jegyezve nálam a szerkesztőség utcája és házszáma, tehát odahajtottam.

Egy külvárosi ház második emeletén csakhamar megtaláltam az ajtót a nagybetűs papírtáblácskával: A »Hírharsona« szerkesztősége és kiadóhivatala.

Egy magas termetű, kecskeszakállú urat találtam ott, aki éppen kávédarálással foglalkozott, a díványon ülve.

– Mi tetszik? – kérdé hanyagul.

– A »Hírharsona« szerkesztőségét keresem.

– Ez az – mondá közömbösen, és felállott, abbahagyván a darálást.

– Talán éppen a tisztelt szerkesztő úr?

– Igenis – szólt kedvetlenül, de még mindig udvariasan.
 Gondoltam magamban: »No majd mindjárt festek én az arcodra nyájasságot«.

– Előfizetni jöttem a »Hírharsoná«-ra.
 – Előfizetni? – dűnnyögte, s bizonyos megdöbbenéssel fürkészte arcomat, majd nyersen hozzátette: – Előfizetni jött? Mit akar ön ezzel?
 – Én istenem, mit akarhatnék egyebet, mint az ön becses lapját járítani.
 Összefonta kezét mellén, s arca hirtelen kedélyes kifejezést öltött.
 – Teringette! Ez igazán szép öntől, de lássa, uram, én nem az az ember vagyok, akit anyagi szempontok vezetnek. Én előre is kijelentem, hogy az nem önnek való lap. Talán valami más lapot ajánlhatnók? Ön egészen másképp néz ki, mintsem bevehetném olvasómnak. Én a ködmönöknek írok, uram.
 – Nem az én számomra rendelem a lapot – feleltem.
 – Úgy? – sóhajtotta szomorúan. – Akkor is sokkal jobb lesz a »Heti Krónika«. Pompás kis lapocska. Melegen ajánlom.
 – Arra már előfizettem.
 – Ah! Igen? Nos, ez esetben az én lapom egészen fölösleges, mert egyenlő tartalmú mind a kettő, csakhogy az enyém drágább.
 Csodálkozásom tetőpontra hágott. Sohasem láttam még szerkesztőt, aki lebeszélte volna az előfizetőit. Rendkívüli tünemény ez!
 – De uram – mondtam -, én végre is előfizetni akarok. Itt a pénz! Kérem a nyugtát.
 – Nem, nem – dadogta, s görcsösen kapaszkodott meg az íróasztala sorompójába. – Nem engedem előfizetni. Most már csak azért is lelkiismeretbeli dolgot csinállok belőle. Semmi esetre sem fogadom el a prenumerációt.
 – Ejh – törtem ki bosszankodva -, ön túlságig viszi a szerénykedést. Nekem semmi közöm az ön lapjához, hogy milyen. Nem bánom én, akármilyen.
 – De beláthatná, könyörgöm...
 – Én nem látok be semmit. Én elvesztettem fogadáson, hogy az összes lapokat megrendelem, tehát meg is rendelem, punktum. Kérem a nyugtát, uram.
 – Lehetetlen az – kiáltá a szerkesztő siránkozó hangon.
 – Ne csináljon, kérem tréfákat, mert kijövök a béketűrésből.
 Ezekre a szavakra alázatos lett és sunyi. Hajszájai az égnek meredtek, bajusza lekonyult, s apró, ravasz szemeiben mintha egy könny csillant volna meg.
 – Ne tegyen tönkre – nyöszörögte. – Családos, gyermekes ember vagyok, uram. (Kezeit összekulcsolta, könyörögve.) – Álljon el a szándékától!
 – Hogyan? Hát meg van ön bolondulva? Tönkretehetném azért, mert előfizetek?
 – Nem vagyok megbolondulva! Higgye meg, nem vagyok, de...
 – Beláthatja, hogy nem tágíthatok, ha egy gentleman fogadást vesz, be kell váltania.
 – De ön egy családot tesz tönkre. Koldusbotra juttatja. Az élő istenre esküszöm...

Izgatottan járt-kelt a szobában, s én szánakozva néztem szegényt.

– Adja becsületszavát, hogy el nem árul – folytatta szakadozottnan. – Belátom, hogy öntől csak egy vallomás szabadíthat meg... egy töredelmes vallomás. Esküdjön meg, hogy soha el nem mondja senkinek.

Láttam, örültem, van dolgom, s megvallom, érdekelni kezdett, mi a rögeszméje.

– Itt a kezem, el nem mondom.

– Mert az rettenetes titok, uram.

– Hallgatom önt.

Hozzám lépett egészen közel, és óvatosan körülnézett (éppen mint a tébolyodottak szoktak), hogy nem hallgatódzik-e valaki, s miután tekintete bekalandozta a fülkéket, s járt az ágyak alatt is, rekedt, tompa hangon suttozá:

– Tudja meg, uram, hogy a »Hírharsona« nem is egzisztál.

– Nem egzisztál? Hát miért nem mondta ezt mindjárt?

Megfogta a vállamat és zordonan suttozá:

– Nem mondhattam, mert mégis egzisztál.

– Nem értem önt.

– Ez az, éppen ez az! A »Hírharsona« szubvenciót húz a kormánytól, s ha nem egzisztálna, nem húzna. De mert minden évben csak egyetlen számot nyomtatnak belőle, s azt is csak egy példányban, tehát nem egzisztál.

– Hogyan? Egy számot egy példányban?

– Nos, igen – hebegte elvörösödve -, egyetlen számot, amit a magas kormánynak be kell mutatni, s amire kiutalványozzák a szubvenciót, mint élő lapra. Én családos, gyermekes ember vagyok, uram. Ön nem fogja kivenni a falatot a szájunkból... öt gyermek, uram... öt gyermek! Ön eláll attól, hogy én minden héten nyomassak önnek egy lapot négy forintért.

Most kezdtem csak észrevenni, hogy nem egy tébolyodottal van dolgom, hanem egy bölccsel.

– De hát nem lennének a lapnak prenumeránsai?

– Nem! Vagy nagyon is kevesen. Egy-kettő akad évenként, de azokat lebeszéltem, elijeszttem. Ez a szubvenciók lapok sorsa. Kinek kellene egy szubvenciók lap? S minek nyomtatnám? Rontani vele a népet? Én becsületes ember vagyok és szeretem a hazámat.

Egészen elérzékenyült a nagy hazaszeretettől.

– Higgye meg, uram, ha független anyagi helyzetem lenne, egy percre sem tenném... egy percre sem *támogatnám* a kormányt.

(Azt akarta ezzel mondani, hogy nem venné fel a szubvenciót.)

Talán mondanom sem kell, hogy lemondtam a »Hírharsona«-ról, és ismételtén megígértem a »kormány támasza«-nak, hogy egy szót sem szólok: de hát nagyon nehéz elhallgatni ezekben a szomorú időkben, hogy vannak még derék, jó hazafiak.

És a kormányoknak is elkel egy kis figyelmeztetés, hogy vigyázzanak az »oszlopaik«-ra.